

A beszédfejlesztés lehetőségei a játékban

Kaposi-Domonkos Bernadett

Óvodapedagógus alapképzési szak, levelező munkarend

Neveléstudományi Intézet, Gyermeknevelési Tanszék

Belső témavezető: Dr. Vörös Klára Ilona, Egyetemi docens, Neveléstudományi Intézet,

Anyanyelvi és Gyermek kultúra Tanszék

A gyermek beszédfejlődésében fontos szerepet tölt be a közvetlen környezete. A beszéd elsajátításakor a gyermeknek ép idegrendszer, ép hallás és ép beszédszervek szükségesek. A beszédfejlődés minden szakaszán átesnek a gyermekek, nem lehet kihagyni, felcserélni, átugrani őket. A fejlődés kezdete, lefolyása és ideje mindenkinél más. Óvoda kezdetekor a szituatív beszéd a jellemző, majd óvodáskor végére átalakul kontextusos beszéddé. A 3-6 éves kor között a beszédfejlődésben nagymennyiségű fejlődés történik. A gyermekek szókincse egyre bővül, hosszabb és bonyolultabb mondatokat tudnak alkotni. Az esetek nagy részében a hangzóhibák eltűnnek. Az óvodai nevelés során, nem csak a mesélés, verselés alatt történik anyanyelvi fejlesztés, hanem az óvodai élet minden percében. Fontos, hogy az óvodapedagógus ismerje a gyermekek beszédfejlődésben megtett útját, és segítse, fejlessze őket, ha szükség van rá. Az óvodapedagógusnak magas szintű beszédképességgel kell rendelkeznie, hogy a lehető legjobb mintát kapja az intézményben a gyermek. Az óvodában nem csak a pedagógustól, hanem a kortársaitól is kapnak mintát a gyermekek. A beszédfejlődésben elmaradott gyermeknek a pedagógus célzottan tud segíteni, amíg a gyermeket érintő elmaradás, probléma nem mutat túl az óvodapedagógus kompetenciáján. A beszéd megfelelő kialakulásában fontos szerepet tölt be a közös játék. Számtalan lehetőség áll rendelkezésre, ami elősegíti a gyermekek beszédfejlődését. A különböző játéktípusokban más-más módon fejlődik a beszédképesség. A dolgozatomban a játékok közül a kártyajátékok használatát emeltem ki és vizsgáltam, mely több területen is fejleszti a gyermekek képességét.

A kártyajátékok közül kettőt választottam, az egyik a Dobble, a másik pedig a SZÓ-KÉP-TÁR. Mindkét játék esetében mikrocsoportokban végeztem a megfigyelést a kiválasztott óvodában. Egyik csoportban a logopédiai fejlesztésben részesülő gyermekek, a másikban olyan gyermekek voltak, akiknek nincs szükségük logopédiai fejlesztésre. A megfigyeléseken az alábbi szempontokat figyeltem meg: szó-ábra felismerés, főfogalomhoz társítás, figyelem, emlékezet és a kudarc-tűrés. A gyermekek a mikrocsoportos foglalkozásokon aktívan részt vettek a játékokban. A játékokat a kártyához tartozó szabály, útmutató szerint alkalmazta az

óvodapedagógus. A Dobble játék végén kitért a főfogalmakra is. A vizsgálatomban más eredményt kaptam, mint amire számítottam, a feltevésem az volt, hogy a logopédiai fejlesztésben nem részesülők jobban teljesítenek a megfigyelt játékoknál. Azonban az eredmény az ellenkezőjét mutatta, nem volt nagy eltérés, de mégis gyengébben teljesítettek az említett csoportban lévő gyermekek egy gyermek kivételével. A Dobble játéknál a főfogalomhoz társításban gyengébben teljesítettek a logopédiai fejlesztésben részesülő csoporthoz képest. A megfigyelt foglalkozásokon észrevehető volt, hogy a csoportokban a kudarcűrő képességük gyengébb a gyermekeknek, melyet fejleszteni szükséges, mert az iskolában a tanulás során fontos szerepet tölt be. A gyermekeknél a szó-ábra felismerés egyik gyermeknek sem okozott problémát. A SZÓ-KÉP-TÁR használatánál jobban megfigyelhetők voltak az eltérések, mint a Dobble játéknál. A gyermekek figyelme több alkalommal is elkalandozott, ilyenkor a pedagógusnak jeleznie kellett a gyermeknek, hogy a feladatra figyeljenek. A játék használata közben bővült a gyermekek aktív és passzív szókinccse, gyakorolhatták a mondatalkotást. A szakdolgozatom másik felvetése, hogy a gyermekek beszédfejlődését segítik a játékok a vizsgált alatt is beigazolódt. A megfigyelést 5-5 alkalommal végeztem és a vizsgálat alatt az alkalmak számának növekedésével hallhattam, hogy a gyermekek szó-kép felismerése, főfogalomhoz társítása egyre erősödött. A szimbólumokat, képeket egyre gyorsabban ismerték fel és a képen láthatott ábrákat helyesen ismerték fel és mondták ki. Véleményem szerint a két vizsgált kártyajáték használata az óvodákban elősegíti a gyermekek beszédfejlődését. A vizsgálatom alatt láttam, hogy a gyermekek örömmel vettek részt a játékokban, ezért úgy fejlődnek, hogy számukra nem megterhelő. A Dobble és a SZÓ-KÉP-TÁR két olyan játék, mely több képességüket is fejleszti és lehetőséget ad még arra is, hogy a különböző témakörökben új ismeretekkel bővüljön a gyermekek szókinccse, tudása. Megfigyelhető volt, hogy a gyermekek nyitottak az új ismeretekre, fogalmakra. Azt tapasztaltam, hogy még a kudarcűrés területén szükséges fejlődés, fejlesztés, mivel a gyermekek ebben mutatkoztak a leggyengébbnek. A sikerélmény jó volt számukra, de amikor nem ők mondták először a szavakat nehezen viselték el. A kudarcűrés fejlesztése az iskolakezdés előtt álló gyermekek számára a fontos, hogy az iskolában érő számtalan új feladatot jól vegyék. Szakdolgozatom rámutatott arra, hogy az óvodában nevelő-oktató munka jelentőségére, mely elősegíti a gyermekek fejlődését, ezen belül is a gyermekek beszédfejlődését.